

Wie bepaalt wat?

Ik weet natuurlijk niet in hoeverre u zich betrokken voelt bij het koningshuis of in welke mate u de troonswisseling heeft gevolgd, maar ook al heeft de hele gang van zaken rondom abdicatie en opvolging niet uw primaire interesse, helemaal kan het u toch niet zijn ontgaan. Er werd van alles rondom deze gebeurtenis georganiseerd, aangestuurd door een heus Comité Inhuldiging onder leiding van Hans Wijers, oud minister van economische zaken en oud CEO van AKZO. Eén van de activiteiten was het, door een van tv bekende populaire componist gecomponeerde, Koningslied met een tekst die door het Nederlandse volk in strofen aan hem was opgestuurd.

Willem Landman

Dit leidde tot een ware volksrel. Ik zelf kreeg, toen ik de tekst voor de eerste keer las, aan de ontbijt-tafel voor het eerst in lange tijd weer eens de slappe lach: *"Trots als een pauw, dit is ons geluid. En hoe klein we ook zijn, Onze daden zijn groot. Gaan niet onderuit"* en *"De W van Willem. De W van wakker, stampot eten"* waarbij het de bedoeling was dat drie vingers van willekeurig welke hand in de lucht werden gestoken. De meeste kritiek werd gespuid over een zin die doelde op de lange tijd waarin de nieuwe koning zich op zijn rol had kunnen voorbereiden en de vraag of hij nu wel of niet klaar was voor zijn taak: *"De dag die je wist dat zou komen is eindelijk hier. Ben je er klaar voor? Kun je dat ooit echt zijn?"*. De dag die je wist dat zou komen ...inderdaad niet het beste proza en de reacties waren dan ook niet mals. De makers zou-

den gestenigd moeten worden, er werd een *"Comité Nee tegen het Koningslied"* opgericht en op Twitter, het nieuwe podium waarop een ieder zijn mening kan uiten, hoe pover doordacht of geformuleerd dan ook, ontspon zich een intense woordenstrijd tussen voor- en tegenstanders. Nu laat het mij verder koud wat iedereen van dit lied vindt en ik wil u ook verder niet lastig vallen met een storm in een glas water, behalve dan dat er uit de analyse van dit geschil over smaak iets anders naar voren kwam. Commentator Peter Giesen schreef in de *Volkscrant* in het artikel getiteld *"Hymne van een verdeelde natie"* dat het „de culturele bovenlaag“ was die zich had verzet tegen dit lied, als een uiting van „de S&S6-cultuur“.

Een aardige analyse, die ik deel. De samenleving is onderverdeeld in vele leefcirkels waarbinnen zich een ieder vrijelijk kan begeven met en onder of zonder soortgenoten. De vergelijking (die vanzelfsprekend enigszins mank gaat) met de door Abraham Kuyper geformuleerde soevereiniteit in eigen kring doemt op. Een ieder die dat wil mag zich in een te strak oranje T-shirt hullen, zijn gezicht onderkalken en „Aanvulluh“ brullen of in de serene rust van een museum naar kunst kijken. Een ieder mag zich kleden zoals hij of zij dat wil, zijn huis inrichten zoals hij of zij dat wil of zijn of haar tuin voorzien van schuttingen. Conflicten die tussen mensen ontstaan – in het geval van schut-

tingen – gaan dan ook vaak niet over die opgerichte afscheiding, maar als u wel eens naar het tv programma *"De rijdende rechter"* kijkt zal u zijn opgevallen dat deze conflicten vaak veroorzaakt worden door leefcirkels die elkaar raken of overlappen. Wie is in die gemeenschappelijke ruimte de baas, wiens levensstijl heeft het voor het zeggen? Dan wordt opeens zo'n schutting een bron van een vaak escalierend conflict. Indien men binnen de eigen kring opereert maakt niemand zich over wat de ander doet druk. Ik heb ooit een artikel gelezen van een Neerlandicus die de teksten van Andre Hazes analyseerde en wat bleek? Die teksten stonden naar zijn zeggen vol met tenen krommende kromme zinnen. Maar niemand die van Hazes houdt maakt zich daar druk over. Die vinden blijkbaar de zuivere grammatisciale vorm minder belangrijk dan de emotie van het lied. Zodra echter één bevolkingsgroep, zich hetgeen meerdere mensen blijkbaar als gemeenschappelijk eigendom ervaren – het koningshuis – middels een lied toe-eigent, maakt een ieder (nou ja, velen) zich daar druk over. Zou over een veel belangrijkere kwestie als het economisch onderwijs eveneens zo'n ophef kunnen ontstaan vroeg ik mij af. Ik ben bang van niet, terwijl de invloed van wat daar gebeurt vele malen groter is dan de tekst van een koningslied.

Uit een gesprek met een collega econoom van de Erasmus Universiteit maakte ik op dat er binnenkort weer wordt gekeken naar de inhoud van het vak M&O op de middelbare scholen. Ik hoef u niet uit te leggen wat het belang is van de inhoud van dit vak voor de ontwikkeling van de economie in ons land of voor de ontwikkeling van nieuwe Nederlandse burgers. Al enige tijd geleden is de beroepsvoorbereidende component uit het economisch onderwijs in het voortgezet onderwijs gehaald. Terecht, mijns inziens, aangezien pas na het algemeen vormend onderwijs de leerling in HBO of VWO begint met de voorbereiding op het toekomstige beroep. Dus wordt aan-

dacht besteed aan de economie van een land, het managen van een organisatie, de doelen van de organisatie en de keuzes die gemaakt moeten worden.¹

Zinnvolle onderwerpen, u zult mij als bedrijfseconoom niet horen klagen. Maar is het voldoende en afgestemd op de eisen die straks aan toekomstige burgers worden gesteld? Ik denk dat het vak "economische vorming" sowieso voor een ieder in het voortgezet onderwijs verplicht gesteld zou moeten worden en zou moeten worden uitgebreid/aangevuld met vakken als: Ethiek. Te vaak is het in de afgelopen jaren fout gegaan bij beleggingsfondsen, banken, woningbouwverenigingen, scholen en ziekenhuizen omdat bestuurders te weinig ethisch besef hadden (ontwikkeld). Te weinig stellen wij in het onderwijs de vraag: kan dit of mag dat wel? In contacten met studenten in het HBO- beleggingsonderwijs, beluister ik maar al te vaak een bewonderende ondertoon als het gaat over mensen die de boel hebben bedonderd zoals Kweku Adoboli of Leeson. Berucht is de reactie van bankiers in opleiding aan de London School of Economics. Toen hen in 1995 werd gevraagd wie ze de meest bewonderenswaardige figuur in de financiële sector vonden antwoordde 68% van de studenten: Nick Leeson. Niet omdat ze het eens waren met de door hem gepleegde fraude en het daaropvolgende faillissement van de Barings Bank, maar omdat ze bewondering hadden voor de intellectuele prestatie die aan deze fraude ten grondslag lag. "Zolang niemand er maar de dupe van wordt" is een veelgehoorde reactie op de vraag: waar ligt jouw ethische grens? Reden genoeg om dit in het onderwijs aan de kaak te stellen. Ook in de economische wetenschap zijn dit soort geluiden momenteel meer te horen. Lees bijvoorbeeld "De economie van goed en kwaad" van de Tsjechische econoom Sedláček.

Omgaan met geld. Op dit moment bevindt 18% van de Nederlanders zich in financiële problemen en verwacht wordt - met de toenemende recessie - dat dit steeds meer wordt. Begin juni 2013 werd bekend dat een groot aantal mensen de verwijzingen van huisartsen vanwege geldgebrek niet opvolgen. Te weinig is in het verleden aandacht besteed aan het leren omgaan met geld.

Er wordt momenteel weliswaar met verschillende krachten door instelling als 'Centiq', het 'NIBUD' en 'Weet wat je besteed' aan een inhaalslag gewerkt, maar ook in het middelbaar onderwijs zal hier meer aandacht aan moeten worden besteed.

Arm en rijk in de wereld. De welvaarts-kloof tussen arm en rijk verandert. Sommige arme landen worden rijker, maar de verdeling van welvaart verandert vaak niet. Hoe lossen we dit probleem op? In ieder geval door toekomstige burgers te confronteren met de problematiek van ontwikkelingslanden en armoede. Daarnaast zullen wij in onze tijd te maken krijgen met een economische machtsverschuiving in de wereld. Europa en VS nemen in invloed af en Azië, met in het kielzog Afrika waarin veel door met name China wordt geïnvesteerd, komt op. De hoogleraar Kishore Mahbubani van de Universiteit van Singapore heeft hier een indrukwekkend boek over geschreven getiteld: De eeuw van Azië, de onafwendbare mondiale machtsverschuiving. Duurzame groei. Steeds meer zal aandacht moeten worden besteed aan de wijze waarop onze economie groeit. Voedseltekorten, afnemende olievoorra- den, toenemende uitstoot van CO₂, nieuwe technologieën, MVO, milieu- problemen en stijgende zeespiegels vragen om een andere kijk op economische groei.

Ik stuur u deze voorstellen op in de hoop dat er een mooi lied mee gecomponeerd wordt. Wellicht wordt er een oproep gedaan mij te "stenigen". Gelukkig zit ik niet op Twitter.

Willem Landman is docent Behavioral Finance /Beleggingsadvies aan de HvA, promovendus aan Nijenrode op het onderwerp "Risicoperceptie van beleggers" en onderzoeker bij het CAREM Lectoraat "Corporate Governance and Leadership" (Center for Applied Research on Economy and Management).
j.w.landman@hva.nl

¹ Ik heb dankbaar gebruik gemaakt van een Leerwijzer Economie voor het Middelbaar Onderwijs